

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова випускової комісії
проф. Семчук С. І.

_____ 2020 р.
« ____ » _____

ПРОГРАМА
ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ
«ПОЧАТКОВА ОСВІТА»

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта,
освітня програма: Дошкільна освіта. Початкова освіта
ОС «магістр»

Пояснювальна записка

Основною метою випускного екзамену зі спеціалізації «Початкова освіта» є перевірка залишкових знань та вмінь студентів.

Випускник повинен володіти такими компетентностями

- розуміння відповідальності перед суспільством і державою за свою професійну діяльність, зокрема в організації освітнього процесу в початковій школі;

- вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

- здатність до самостійного пошуку та обробки інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань математики. Здатність до ефективного застосування інформаційних технологій із метою підвищення рівня математичного мислення учнів початкової школи;

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного творчого педагогічного потенціалу та самореалізацію;

- володіння базовими знаннями з психології та педагогіки, вміння їх застосовувати на уроках математики у початковій школі. Здатність враховувати індивідуальні та вікові особливості молодших школярів з метою формування предметної математичної компетентності в учнів початкової школи. Готовність до діагностичної діяльності, створення сприятливих умов для особистісно орієнтованої освіти з урахуванням навчальних можливостей і потреб учнів;

- здатність моделювати та проводити уроки математики із застосуванням інноваційних методів навчання;

- здатність організовувати спостереження учнів у природі, в процесі дослідницької роботи, ведення щоденників спостережень, календарів природи і праці людей, використовувати результати спостережень в освітньому процесі;

- вміння співвідносити теоретичні знання з практичними потребами сучасної школи, втілювати нові методичні ідеї в практику вивчення рідної словесності.

Випускник повинен **знати:**

- предмет, мету, завдання, зміст «Теорія і технологія галузі «Математика», Теорія і технологія галузі «Мова і література», Теорія і технологія галузі «Природознавство»» їхні зв'язки з іншими навчальними дисциплінами;

- особливості процесу мотивації і шляхи активізації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів;

- психолого-педагогічні умови забезпечення «ситуації успіху» в умовах гуманізації педагогічного процесу;

- основні теоретичні засади кожного розділу методики;

- методи і прийоми розкриття суті певних мовних і мовленнєвих явищ; типи і структуру уроків різних за змістом та дидактичною метою; систему вправ і

методику їх проведення при вивченні певних мовних і мовленнєвих явищ, доцільність їх використання на певному етапі засвоєння знань; вимоги шкільної програми по кожному з розділів та зміст навчального матеріалу в шкільних підручниках для 1-4 класів;

- прийоми дослідження якості роботи вчителя, рівень знань, сформованості умінь, навичок учнів з кожного розділу шкільної програми;

- особливості словесних, наочних і практичних методів і методичних прийомів у викладанні;

- класифікацію форм навчання, типи і структуру, методику організації і проведення уроків, позаурочних і позакласних занять з природознавства;

- характеристику і методику використання наочних посібників при вивченні природи і праці людей молодшими школярами;

- шляхи підвищення освітнього процесу при викладанні природознавства у світлі сучасних вимог: а) особистісно зорієнтованого навчання і виховання молодших школярів; б) розв'язання проблеми розвивального навчання на уроках природознавства, у позакласній роботі; в) здійснення міжпредметних зв'язків; г) диференціації завдань на уроках; д) інтеграції в підвищенні якості проведення уроків; є) екологічного та естетичного виховання молодших школярів; ж) здійснення народознавчого підходу; з) активізації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів на уроках природознавства;

- теоретичні основи математичних понять, які розглядаються в початковому курсі математики;

- компонентний склад процесу проектування навчання математики в початковій школі з урахуванням єдності і зумовленості мети, засобів її досягнення та результату (мета, зміст, методи і прийоми, засоби та форми навчання).

Випускник повинен **вміти**:

- здійснювати під керівництвом методиста спостереження й аналіз різних типів показових уроків досвідчених учителів;

- добирати систему вправ та методику проведення залежно від етапу навчання учнів, засвоєння знань, формування умінь та навичок;

- формувати уявлення і поняття (природничі);

- складати річні та поурочні плани з природознавства;

- організовувати спостереження учнів у природі, в процесі дослідницької роботи, ведення щоденників спостережень, календарів природи і праці людей, використовувати результати спостережень в навчальному процесі;

- виготовляти наочні посібники, складати перспективний і річний план роботи на навчально-дослідній ділянці;

- готувати і проводити досліди, практичні роботи з природознавства;

- організовувати і проводити позаурочні і позакласні роботи з природознавства;

- використовувати різноманітні прийоми природоохоронної роботи з молодшими школярами;

- структурувати навчальний матеріал з метою конкретизації цільових завдань;

- планувати процес навчання: скласти календарно-тематичні плани, поурочні розробки уроків та позакласних заходів;
- правильно виконувати математичні записи при розв'язанні задач і прикладів, зображувати геометричні фігури, вимірювати величини;
- володіти математичною термінологією;
- добирати навчальні завдання з урахуванням вікових особливостей та індивідуальних можливостей учнів;
- добирати методи навчання з урахуванням рівня готовності молодших школярів до вивчення того чи іншого програмного матеріалу;
- здійснювати контрольну-регулятивну діяльність;
- добирати ефективні методи та прийоми організації пізнавальної діяльності молодших школярів;
- встановлювати взаємозв'язки між різними формами організації процесу навчання та виховання в межах курсу;
- обґрунтовувати ефективність вибору засобів навчання відповідно до дидактичної мети;
- моделювати в навчально-виховному процесі початкової школи педагогічні та життєві проблемні ситуації; організовуючи ціннісно-орієнтовану та творчу діяльність молодших школярів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
знань і вмінь студентів

Сума балів за тестові завдання	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для випускного екзамену	Характеристика відповідей студента
90-100	A	відмінно	Обсяг правильно розв'язаних завдань становить 90-100 %. Студент володіє уміннями і навичками розв'язування складних, нестандартних тестових завдань як обов'язкового так і підвищеного рівнів, демонструє розуміння змісту навчального матеріалу, Розв'язувані завдання правильні, обґрунтовані і раціональні.
82-89	B	дуже добре	Обсяг правильно розв'язаних завдань становить понад 82-89 %. У розв'язаних тестових завданнях зустрічаються окремі неточності і незначні помилки, які суттєво не впливають на правильність відповіді.
75-81	C	добре	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 75-81 %. Студент добре володіє уміннями і навичками розв'язування нескладних тестових завдань, демонструє розуміння змісту навчального матеріалу, знає властивості понять і вміє обґрунтовувати їх істинність, вміє логічно мислити, робити правильні умовиводи і судження.
69-74	D	достатньо	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 69-74 %. Студент задовільно володіє уміннями і навичками розв'язування нескладних тестових завдань. У відповідях на запитання тесту допускаються несуттєві недоліки та помилки.

60-68	E	задовільно	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 60-68 %. Відповіді на питання тесту носять фрагментарний характер, свідчать, що студент відтворює знання поверхово, на рівні запам'ятовування, не вміє застосовувати їх в змінених умовах, міркує шаблонно.
35-59	FX	незадовільно	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить 35-59 %. У студента відсутні просторова уява, знання, вміння і навички для розв'язування поставлених завдань.
0-34	F	незадовільно	Обсяг розв'язаних тестових завдань становить менше 34 %. Студент не усвідомлює змісту запитань тесту, його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання або відсутня зовсім, не вміє міркувати.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Тестові запитання від 1 до 100 мають чотири варіанти відповіді, серед яких лише одна правильна. Необхідно вибрати правильний варіант відповіді (а, б, в, г) та позначити її в бланку відповіді біля номера завдання.

Загальна оцінка за тестові запитання оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів, де кожна правильна відповідь становить 1 бал. Загальний бал оцінювання рівня знань студента вираховується згідно кількості правильних відповідей.

ЗМІСТ ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»

ТЕОРІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ГАЛУЗІ «МОВА І ЛІТЕРАТУРА»

Тема 1. Мета і завдання курсу «Теорія і технологія галузі «Мова і література» в початковій школі. Педагогічні технології: сутність, особливості.

Технологія як наука про майстерність. Сутність та особливості педагогічних технологій. Аналіз технологій початкової школи.

Тема 2. Класифікація педагогічних технологій. Характеристика освітньої галузі початкової школи «Мовно-літературна» (за Державним стандартом початкової освіти)

Класифікація педагогічних технологій. Характеристика освітньої галузі початкової школи «Мови і літератури» (за Державним стандартом початкової освіти).

Тема 3. Технології особистісно-орієнтованого навчання

Особливості особистісно-орієнтованого навчання. Ознаки уроку в умовах особистісно зорієнтованого навчання. Вимоги до особистісно зорієнтованого уроку. Способи навчальної взаємодії вчителя, учнів на уроках мови в початковій школі

Тема 4. Інтерактивне навчання на уроках мови і читання

Поняття інтерактивного навчання. Основні моделі навчання: пасивна, активна, інтерактивна. Інтерактивне навчання на уроках мови. Технології інтерактивного навчання: технології колективно-групового навчання.

Тема 5. Метод проектів у початковому курсі мови

Поняття «метод проектів», «навчальний проект». Можливі теми проектів у початковому курсі мови. Використання змісту навчального матеріалу підручників з мови та читання. Проекти на уроках позакласного читання, розвитку зв'язного мовлення. Методика роботи над навчальним проектом. Етапи планування змісту та ходу навчального проекту: організація, планування, реалізація, підсумок.

Тема 6. Технології навчання читання. Навчання грамоти за технологією М. Зайцева

Технології раннього та інтенсивного навчання. Особливості змісту технології навчання грамоти М. Зайцева. Засоби досягнення розвивального ефекту технології навчання читання. Етапи навчання читання. Використання спеціальних наборів.

Тема 7. Методи і прийоми розвитку творчої особистості за технологією Г. Альтшуллера

Особливості змісту технології Г. Альтшуллера. Суть технології: формування системного, діалектного мислення, розвитку творчої уяви, винахідницької кмітливості.

Тема 8. Системний підхід у розвитку творчої особистості

Методи і прийоми розвитку творчої особистості (метод фокальних об'єктів, метод мозкового штурму, метод синектики, метод моделювання маленькими чоловічками). Системний підхід у розвитку творчої особистості.

ТЕОРІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ГАЛУЗІ «МАТЕМАТИКА»

Тема 1. Методика навчання освітньої галузі «Математика» як наука

Математика в системі початкового навчання національної школи України. Завдання математичної підготовки учнів та характеристика курсу математики 1-4 класів. Основні компоненти початкової математичної освіти: знання про натуральні числа і дії над ними; розв'язування задач; елементи алгебри; елементи геометрії; поняття дробу; вміння орієнтуватися в найпростіших закономірностях та практичне використання одержаних знань в повсякденному житті.

Методика навчання математики як педагогічна наука. Зв'язок математики з іншими науками.

Тема 2. Організація навчання математики в початковій школі

Організація навчання математики в початковій школі. Планування навчального процесу з математики (навчальна програма, календарно-тематичний план). Урок математики і вимоги до нього. Особливості уроку математики в початковій школі. Типи уроків математики. Особливості уроків у залежності від основної дидактичної мети. Підготовка вчителя до уроку, вибір методів, засобів і форм організації діяльності учнів. Ротаційні моделі «Щоденні 3».

Організація усних вправ на уроках математики. Використання ігрових форм та ігрових ситуацій на уроках математики.

Орієнтовна структура комбінованого уроку та методика його проведення. Методика проведення уроків узагальнення знань, умінь і навичок. Організація та проведення уроків контролю і корекції знань, умінь і навичок учнів.

Засоби навчання математики. Навчально-методичні посібники для вчителів і учнів, їх зміст, призначення, особливості використання. Зміст, побудова і оформлення підручників математики для початкової школи. Зошити з друкованою основою та їх застосування у навчанні математики молодших школярів.

Тема 3. Методика вивчення нумерації цілих невід'ємних чисел та арифметичних дій над ними

Методика навчання математики у підготовчий (дочисловий) період. Методика навчання виділення предметів, що мають певні властивості, порівняння

предметів за їх взаємним розміщенням, за розміром. Навчання порівняння груп предметів через складання пар. Методика навчання учнів лічби предметів у підготовчий період.

Методика ознайомлення учнів з назвами, послідовністю та позначенням чисел у межах першого десятку. Навчання запису чисел. Ознайомлення учнів з кількісним і порядковим значенням числа, з використанням чисел у процесі вимірювання величини.

Методика формування поняття про десяток як основну лічильну одиницю. Методика навчання усної нумерації. Ознайомлення з принципом утворення чисел від 11 до 20 та від 21 до 100. Ознайомлення з письмовою нумерацією чисел. Методика навчання читання та записування чисел у нумераційну таблицю. Вивчення характеристики двоцифрового числа. Основні завдання нумерації чисел в межах десяти.

Методика формування поняття про основну лічильну одиницю сотню та утворення розряду сотень. Послідовність вивчення концентру «Тисяча».

Методика формування поняття про тисячу як основну лічильну одиницю. методика навчання нумерації багатоцифрових чисел. Методика формування навичок роботи з нумераційною таблицею, її класами та розрядами. Характеристика багатоцифрового числа.

Тема 4. Методика вивчення арифметичних дій

Методика ознайомлення з діями додавання і віднімання. Вивчення властивостей цих дій. Ознайомлення зі зв'язком між компонентами і результатом дій. Ознайомлення з діями множення і ділення, властивостями цих дій, зв'язком між компонентами та результатом дій, перевіркою правильності виконання дій.

Методика вивчення таблиць додавання і відповідних випадків віднімання в межах десяти. Методика вивчення таблиць додавання і віднімання з переходом через десяток. Вивчення таблиць множення і відповідних випадків ділення чисел.

Усне додавання і віднімання двоцифрових, трицифрових та багатоцифрових чисел. Навчання навичок усного множення і ділення. Методика вивчення ділення з остачею. Формування навичок письмового додавання і віднімання. Навчання письмовому множенню і діленню чисел за концентрами.

Методика опрацювання наочних уявлень про частини і дробу. Чисельник і знаменник дроби. Запис та читання дробів. Порівняння дробів з однаковими знаменниками. Навчання розв'язування задач на знаходження однієї чи кількох частин від числа і числа за його частиною.

Тема 5. Методика навчання розв'язування текстових задач

Прості текстові задачі, їх класифікація. Ознайомлення з задачею. Прості текстові задачі на додавання, віднімання, множення і ділення та методика навчання їх розв'язування. Використання простих текстових задач для формування понять про дії додавання, віднімання та відношення «більше на», «менше на», «більше в», «менше в».

Загальний порядок роботи над складеною задачею. Способи розв'язання текстових задач. Етапи розв'язання: вивчення змісту, пошук шляхів розв'язання, перевірка розв'язку.

Перші складені задачі та методика ознайомлення з ними. Складання задач за таблицями, малюнками, схемами, розв'язком. Методика навчання розв'язування типових задач: на знаходження четвертого пропорційного, на пропорційний поділ, на знаходження невідомих за двома різницями, методика ознайомлення та розв'язування задач на 3-4 дії, задачі на рух. Методика навчання розв'язування задач підвищеної складності.

Тема 6. Методика вивчення основних величин, пропедевтика алгебри та геометрії у початковому курсі математики

Ознайомлення учнів з одиницями часу та їх співвідношеннями. Навчання розв'язування задач на знаходження тривалості подій. Методика формування понять про час, швидкість, відстань. Розв'язування простих задач на знаходження однієї з даних величин.

Методика вивчення площ геометричних фігур і формування навичок вимірювання площ. Ознайомлення з одиницями площі.

Методика формування поняття про ціну, кількість, вартість. Зв'язок між цими величинами. Одиниці вартості. Методика ознайомлення з прикладами залежності між величинами. Використання залежності між величинами при розв'язуванні текстових задач.

Методика вивчення числових рівностей та нерівностей, числових виразів зі змінною.

Методика вивчення рівнянь. Застосування рівнянь у процесі вивчення зв'язків в діях, при розв'язуванні задач. Методика вивчення нерівностей.

Методика ознайомлення учнів з геометричними фігурами, їх найпростішими властивостями. Використання задач на розпізнавання фігур, поділ фігури на частини і складання фігури з частин при вивченні геометричного матеріалу.

Задачі обчислювального характеру, які пов'язані з поняттям довжини, периметра і площі, які можуть бути розв'язані арифметичним і геометричним способом.

Методика розв'язування геометричних задач в початковій школі.

ТЕОРІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ГАЛУЗІ «ПРИРОДОЗНАВСТВО»

Тема 1. Теоретичні основи методики викладання природознавства

Предмет та завдання методики навчання природознавства. Зв'язок з іншими науками. Методологічні основи природознавства і методи наукового дослідження. Основні етапи розвитку методики викладання природознавства.

Тема 2. Зміст, принципи відбору і розміщення навчального матеріалу з природознавства

«Природознавство» як навчальний предмет. Основні принципи побудови програми з природознавства. Завдання навчального предмета «Природознавство» у початковій школі. Методика формування природознавчих уявлень та понять. Краєзнавчий підхід у відборі навчального матеріалу.

Тема 3. Матеріальна база навчання природознавства

Матеріальна база уроків природознавства в школі. Особливості організації та обладнання кабінету природознавства або кутка живої природи в початковій школі. Пришкільна навчально-дослідна ділянка. Географічний майданчик, принципи його обладнання. Краєзнавчий куток.

Тема 4. Методи навчання природознавства

Методи навчання природознавства. Дидактична суть методів навчання. Сучасна класифікація методів навчання. Метод як сукупність методичних прийомів. Характеристика словесних методів навчання природознавства. Характеристика практичних методів навчання природознавства. Характеристика наочних методів навчання природознавства

Тема 5. Форми організації навчання природознавства

Поняття форм організації навчання. Класифікація форм організації навчання. Урок – основна форма організації навчання. Вимоги до уроків природознавства. Стандартні уроки з природознавства. Комбіновані уроки. Уроки засвоєння нових знань. Уроки узагальнення і систематизації нових знань. Уроки перевірки знань, умінь і навичок учнів. Предметні уроки. Урок-екскурсія. Уроки, проведені у нестандартній формі. Інтерактивні уроки. Інтегровані уроки. Характеристика позаурочної і позакласної роботи. Вибір форм організації навчання у процесі вивчення природознавства.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Автомонов П. П., Автомонова О. О. Оптимальна технологія навчання.
2. Байбара Т. М. Компетентнісний підхід в початковій освіті: теоретичні засади. *Початкова школа*. 2010. № 8. С. 7–10.
3. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навч. посібник / Т.М.Байбара. К. : Веселка, 1998. 334 с.
4. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах : навч. посіб. / М. В. Богданович, М. В. Козак, Я. А. Король. [3-є вид., перероб. і доп.]. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2006. 336 с.
5. Богданович М. В. Урок математики в початковій школі : навч. посіб. / М. В. Богданович, Н. О. Будна, Г. П. Лищенко. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2004. 208 с.
6. Варзацька Л. О., Шевченко Л. М. Методика розвитку зв'язного мовлення школярів: Методичні рекомендації. К.: Рад. шк., 1992
7. Варзацька Л. О. Навчання мови та мовлення на основі тексту. К.: Радиш, 1986.
8. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Методичний посібник. К.: Освіта, 2006. 268 с.
9. Вашуленко М.С. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до 4-річного навчання. *Початкова школа*. 2001. №1.

10. Волкова Н. П. Педагогіка: посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Наталія Павлівна Волкова. К. : Видавничий центр «Академія», 2001. 576 с.
11. Гамалій А.Т. Ігри та цікаві вправи з української мови для 1 класів. К. : Рад школа, 1981. 98 с.
12. Гільберг Т.Г. Природознавство: підруч. для 2-го кл. загальноосвіт. навч. закл./ Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак. К.: Генеза, 2012. 160 с.
13. Гільберг Т.Г. Природознавство: підруч. для загальноосвіт. навч. закл.: 1-й кл./ Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак. 2-ге вид. К.: Генеза, 2013. 112 с.
14. Глузман Н. А. Історичний аналіз розвитку початкової математичної освіти та методики її викладання в Україні : навч. посіб. / Глузман Н. А. Ялта : РВВ КГУ, 2009. 101с.
15. Гоголь Н. Ігри на уроках читання як один із засобів естетичного виховання. *Початкова школа*. 2000. № 1. С. 19–21.
16. Грущинська І.В. Природознавство: підруч. для 1 кл./ І.В. Грущинська. К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. 144 с.: іл.
17. Грущинська І.В. Природознавство: підруч. для 2 кл./ І.В. Грущинська. К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. 160 с.: іл.
18. Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 / Кабінет Міністрів України. [URL:https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti](https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti)
19. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Наумчук М.М. Методика викладання української мови: навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів. Тернопіль: Астон, 2008. 287с.
20. Коваль Л. В., Скворцова С. О. Методика навчання математики: теорія і практика: Підручник для студентів за спеціальністю 6.010100 «Початкове навчання», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» [2-ге вид., допов. і переробл.] – Харків: ЧП «Принт-Лідер», 2011. 414 с.
21. Король Я. А. Практикум з методики викладання математики в початкових класах: Навч. посібник для студентів пед. університетів та інститутів з спеціальності "Педагогіка і методика початкового навчання". Тернопіль: Мандрівець, 1998.
22. Король Я. А. Практикум з методики викладання математики в початкових класах / Я. А. Король. Тернопіль, 1998. 136 с.
23. Король Я. А. Формування практичних умінь і навичок на уроках математики / Я. А. Король. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2000. 136 с.
24. Мельничайко О. І. Українська мова. Вивчення елементів синтаксису в початкових класах: Методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2006.
25. Методика навчання української мови в початковій школі: Навчально-методичний посібник / За ред. М.С. Вашуленка. К.: Літера ЛТД, 2011. 364 с. Методичний посібник, К., 1996. 71 с.
26. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1-4 класи. К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. 392 с.

27. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. К.: Видавничий дім «Освіта», 2011. 392 с.
28. Наумчук М. М., Будна Н. О. Розвиток зв'язного мовлення учнів 1-4 класів. – Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2001. 64 с.
29. Наумчук М.М. Сучасний урок української мови в початковій школі (Методика і технологія навчання). Тернопіль: Астон, 2001. 264с.
30. Наумчук М.М. Сучасний урок української мови в початковій школі (Методика і технологія навчання). Тернопіль: Астон, 2001. 264 с.
31. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти. К.: Грамота, 2012. 504 с.
32. Тоцька Н. І. Фонетика української мови та її вивчення в початкових класах. К. 1976, С. 139.
33. Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс / За ред. А.П.Каніщенко, Г.О.Ткачук. К.: Промінь, 2003. С.3–4.
34. Эрдниев П. М. Теория и методика обучения математике в начальных классах / П. М. Эрдниев, Б. П. Эрдниев. М., 1998. 320 с.

Додаткова:

1. Аквилева Г.Н. Методика преподавания естествознания в начальной школе : Учебн. пособие для студ. / Г. Н. Аквилева, З. А. Клепинина. М. : Гуманиздат. Изд. центр ВЛАДОС, 2001. 240 с.
2. Активное обучение: инструментарий и методы / Л. Г. Кирилук, В. В. Величко, Д. В. Карпиевич, Е. Ф. Карпиевич. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 11. С. 42–56.
3. Байнякшина, О. Метод проектів як засіб ефективного та якісного навчання молодших школярів. *Початкове навчання та виховання*. 2013. №30. С. 23–30.
4. Бахарєва Л. М. Інтеграція уроків в початковій школі. *Початкова школа*. 1991. № 8. С. 48–51.
5. Богданович М. В. Логічні прийоми формування понять. *Початкова школа*. 2004. №2. С. 25–28.
6. Богданович М. В. Методика вивчення нумерації арифметичних дій у початковій школі / М. В. Богданович. К., 1991. 206с.
7. Бровкина Е.Г. Ознакомление с окружающим миром. Природоведение: Методика преподавания в начальной школе: Учебное пособие для студ. / Е. Г. Бровкина и др. М. : Изд. центр «Академия», 2000. 240 с.
8. Виноградова Н. Ф. «Окружающий мир» в начальной школе, беседы с будущим учителем : Учебн. пособие для студ. / Н. Ф. Виноградова М. : Изд. центр «Академия», 1999. 144 с.
9. Кашуба Л. Ознайомлення молодших школярів з функцією абзаца. *Початкова школа*. 2001. №5.
10. Кравченко М.П. Окремі аспекти вивчення орфографії. *Початкова школа*. 1991. №11.
11. Наумчук М. М. Уроки позакласного читання у 2 класі. *Початкова*

школа. 1996. №2.

12. Орап М. Комплексні вправи для розвитку мовлення у період навчання грамоти. *Початкова школа* 1997.

13. Павлик О. Специфіка писемного мовлення і засоби його розвитку. *Початкова школа*. 2002. № 9.

14. Пакулова В. М. Методика преподавания природоведению / В. М. Пакулова, В. Л. Кузнецова М. : Просвещение, 1990. 192 с.

15. Підлісна Г.Г. Збагачення активного словника молодших школярів. *Початкова школа*. 1990. № 2.

16. Підлужна Г. Позакласне читання школярів як педагогічна проблема. *Початкова школа*. 1998. № 7.

17. Пономарьова К. Робота над синонімами як засобом увиразнення мовлення. *Початкова школа*. 1997. № 6.

18. Попова Л.Б. Засвоєння поняття. *Пряме і переносне значення слова*. № 4 1989.

19. Прищепа О., Присяжнюк М. Труднощі у засвоєнні графічних навичок письма шестилітніми першокласниками та шляхи їх подолання. *Початкова школа*. 2000. № 3.

20. Проць М. М. Легенди і перекази на уроках читання. *Початкова школа*. 1992, № 1.

21. Русинська Т. Взаємопов'язане навчання мови і мовлення. *Початкова школа*. 2002. № 11.

22. Закон України «Про освіту», 2017.

23. Концепція «Нова українська школа». Міністерство освіти і науки України. 2016. [URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf)

Затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки розвитку дитини протокол № 2 від 24.09.2020 р.

Голова фахової атестаційної комісії

С. І. Семчук